

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi) ¹

Adem İŞCAN²
Tufan YASSITAŞ³

Öz

Yabancı dil öğretimi, yalnızca hedef dilin dil bilgisi ile kelimelerini öğretmek ve temel dil becerilerini kazandırmak değil, aynı zamanda o dilin kültürünün de öğretimidir. Çünkü yabancı bir dil her zaman beraberinde yabancı bir kültürü de getirir. Bireylerin dili daha iyi anlayabilmeleri için dilini öğrendikleri ülke ile ilgili kültürel özellikleri de öğrenmesi oldukça önemlidir. Dil ve kültürün ayrılmaz parçalar olduğu dili öğrenirken kültürün de öğrenilmesi gerektiği yadsınamaz bir olgudur. Dil ve kültür arasındaki mükemmel ilişkiden dolayı dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Günümüz yabancı dil öğretim süreçlerinde, kültür aktarımının çok önemli olduğu görülmektedir. Dil öğretim malzemelerinin önemli bir parçası olan yabancı dil ders kitapları da o dili konuşan toplumun özelliklerini yansıtır ve o dile ait kültürün taşıyıcılığını yapar.

Bu çalışmada dil öğretiminin aynı zamanda kültür öğretimi olduğu düşüncesinden yola çıkılarak yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılan aynı zamanda kültür aktarım araçlarından olan ders kitaplarının bu süreçteki yeri ve önemi sorgulanmış ve yabancılarla Türkçe öğretimi bağlamında ders kitaplarında kültür aktarımı konusu, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan, Yedi İklim Türkçe Öğretim seti B1 ve B2 düzeyi ders kitapları esas alınarak doküman incelemesi yöntemine göre incelenmiştir. Yedi İklim Türkçe Öğretim seti B1 ve B2 düzeyi ders kitapları kültür aktarımı açısından incelendiğinde, içeriğinde hedef kültür olan Türk kültürünün öğrencilere farklı yönleriyle sunulan birçok öge içerdiği, bunun yanı sıra ders kitaplarında Türk kültürü dışında farklı kültürel unsurlarında yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Ders kitapları, Kültür.*

¹ Bu çalışma, 29 Kasım 2017 tarihinde İstanbul Aydın Üniversitesi tarafından düzenlenen “Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Olmak Sempozyumu”nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr.Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,adem.iscan@gop.edu.tr.

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,tufanyas60@hotmail.com

Transmission of Culture in Teaching Turkish as a Foreign Language Textbooks: A Sample of Turkish Teaching Set from Yedi İkli (Level B1-B2)

Abstract

Foreign language teaching is not only teaching the grammar, vocabulary and basic skills of the target language, it is also teaching the culture of the target language as every foreign language brings about its own culture. It is exceptionally crucial that people should learn cultural aspects of a target language in order to make out language patterns. It is an undeniable fact that language and culture are indispensable for each other and they are necessary in the acquisition of one another.

Due to this remarkable relationship between language and culture, teaching language is teaching culture as well. Nowadays, it is seen that the transmission of culture is quite important in the process of language teaching. Textbooks which are one of the significant materials of language teaching, reflect the society's ways of speaking that language, and carry the cultural features of the language.

In this study, taking into consideration that language teaching is also culture teaching, textbooks which are used in teaching Turkish to foreigners, and are also the material of cultural transmissions, are questioned with respect to their place and importance in the teaching process. The subject of cultural transmissions in textbooks in the context of teaching Turkish to foreigners, is evaluated with the set of Yedi İklim in B1 and B2 level textbooks. When Yedi İklim teaching Turkish set is investigated in the context of cultural transmission, it is seen that there are lots of components offering students variety of content regarding Turkish culture. In addition, there are also other different cultural aspects apart from Turkish culture. As a result, it can be said that the textbooks that are investigated are successful in transmitting Turkish Culture.

Keywords: *Teaching Turkish as a foreign language, textbooks, culture*

Giriş

İnsanoğlu, var olduğu günden bugüne kadar tek başına yaşamamış, toplum olarak varlığını sürdürmüştür. İnsan toplum denilen grubun bir üyesi olarak kültürü oluşturmuştur. Gerek kültürü oluşturma sürecinde gerekse kendisinden sonra gelen kuşaklara bu kültürün aktarılmasında en önemli rol iletişimindedir. İletişim ve kültürün yakın ilişkisi yabancı dil öğretiminde de önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Özellikle günümüzde kültür aktarımının en önemli araçlarından olan yabancı dil ders kitapları aracılığıyla öğrencilerde kültürlerarası farkındalık oluşturularak iletişim becerilerinin gelişmesi öngörülmektedir.

Kültürlerarası ve çok kültürlülük gibi olguların Avrupa ortak dil kriterlerinin de etkisiyle dil öğretim programlarında yerini almaya başlamasıyla kültür kavramı özellikle yabancı dil öğretimi alanında da dikkatleri üzerine çekmiştir. Çünkü yabancı dili öğrenen bir bireyin öğrendiği dili daha sağlıklı bir şekilde kavrayabilmesi için o dilin kültürünü de bilmesi gerekir. Ayrıca bireyler kendi kültürleri dışında başka bir kültürle karşılaşarak hem kendi kültürü dışında bir kültürün de olduğunu fark eder hem de yapacağı kültür karşılaştırmaları sayesinde kendi kültürünün farkına vararak kendi kültürüne farklı bakış açıları geliştirir. (İşci, 2012: 33).

Kongar (2005: 38) kültürü, doğanın ya da tanrının yarattıklarına ek olarak insanoğlunun yarattıklarının tümü olarak nitelendirmiştir. Ona göre, her türlü araç gereç, makine, giyim-kuşam, inançlar, değerler, tutumlar bir kültürü oluşturan öğelerdir. Peck'e göre (1998) kültür, bireylerin kabul edilen ve düzenlenmiş davranışlarının tümüdür. Bu tanımdan hareketle kültürü bir grup insanı birbirine bağlayarak onları diğer insanlardan ayıran toplumsal değerler bütünü olarak değerlendirebiliriz. Hyde ve Kullman (2004: 59) da kültürü, toplumda edinilen inanç, sanat, ahlak, hukuk, geleneklerin bir bütün olarak oluşturduğu karmaşık bir yapı olarak görmüştür.

Bu tanımlardan da anlaşıldığı üzere insanlar arasındaki her çeşit etkileşimlere, her türlü yapıp yaratma alışkanlıklarına, bütün 'manevi' ve 'maddesel' yapıt ve ürünlerin kültür kavramına ait olduğu gözlemlenebilir (Soyşekerci, 2015: 12).

Bugüne kadar birçok alanda kullanılan kültür kavramı, son dönemlerde yabancı dil öğretimi alanında da dikkatleri üzerine çekmiştir.

Yabancı bir dil her zaman beraberinde yabancı bir kültürü de getirir. Bireylerin dili daha iyi anlayabilmeleri için dilini öğrendikleri ülke ile ilgili kültürel özelliklerin öğrenilmesi oldukça önemlidir.

Dil ve kültürün ayrılmaz parçalar olduğu ve dil öğrenmede kültürün de öğrenilmesi gerektiği yadsınamaz bir olgudur. Kramersch (1993)'a göre yabancı dil/ikinci dil öğrenenlerin mutlaka hedef dilin kültürünü de öğrenmesi gerekir. Çünkü ona göre kültürel bağlam öğrenilmeden dil öğrenilemez. Byram ve Morgan (1994) da aynı şekilde kültür öğreniminin dil öğreniminin ayrılmaz bir parçası olduğu görüşündedir. Bu nedenle öğrencilerin kendi kültürleriyle hedef dilin kültürü arasındaki farklılıkların bilincinde olması önemlidir.

Öğretmenler bazen dil programlarında yer alan kültürel konularla ilgili ders anlatımını gereksiz görürler. Onunla uğraşmak onlara göre zaman kaybından başka bir şey değildir. Bunun yerine dil öğretiminde dil bilgisi ve kelime öğretimi konularına ağırlık verirler. Dil programlarının çoğunda kültür, dil ve edebiyatla birlikte üç önemli unsur olarak yer almasına rağmen ders kitaplarında uygulamaların tutarsız olması ve öğretmenlerin kültür öğretimiyle ilgili bilgi eksikliği nedeniyle kültür bu unsurların en zayıf halkası olarak görülmektedir.

Öğretmen kültürün dil öğretiminin ayrılmaz bir parçası olarak düşünüyorsa dil sınıflarında kültür konusunu ele almak zorundadır. Kültürü öğretmenin yollarını araştırmak, böylece kültür öğretimi öğrenciye kolaylaştırmak için çaba göstermek öğretmenin sorumluluğundadır. Öğretmen, kültür öğretimine yönelik materyaller bulmalı ya da öğrencinin faydalanacağı materyaller geliştirmelidir (İşcan, 2017: 31).

Yabancı Dil Öğretimi Ders Kitapları ve Kültür Aktarımı

Hirschfelder'e (1982) göre, öğretim materyallerinin öğrencilerin bilgi ve karakter gelişimlerinde büyük bir etkisi vardır. Günümüzde birçok alternatif öğretim materyali bulunmakla birlikte ders kitapları, sınıf ortamında dil öğreniminin ayrılmaz bir parçası olmaya devam etmektedir.

Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları aynı zamanda kültür aktarımının önemli unsurlarından biridir. Haley ve Austin (2004), yabancı dil ders kitaplarının her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermesi ve kültürle ilgili ön yargılardan arınmış etkinlikler sunması gerektiğini ifade eder.

Cortazzi ve Jin'e (1999) göre, yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları farklı görevler üstlenebilir: Bir öğretmen, bir rehber, bir kaynak, bir eğitmen, bir otorite olabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının niteliğinin denetlenmesi göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. Çünkü ders kitapları, bir öğretim programı bulunmayan Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında program görevini üstlenmiştir. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine ve özgüvenlerine bağlı olarak kimi zaman sıkı sıkıya tutundukları ders kitaplarının hangi ilkeler göz önünde bulundurularak hazırlandığının sorgulanması kitabın başarısını belirleyebilmek, daha iyisine ulaşabilmek ve dersin etkililiğini artırmak açısından önemlidir (Yılmaz ve Esen, 2016: 85).

Yabancı dil öğretimindeki başlıca araçlardan biri olan ders kitaplarında salt dil bilgisi öğretimi dışında yaşam – deneyim alanları çerçevesinde kültürel kavramlar da aktarılmalı, sözü edilen amaçlara ulaşmak için karşılaştırmalı ve uygulamaya yönelik yöntemler benimsenmelidir. Kültür aktarımını kaynak kültüre, hedef kültüre ve uluslararası kültürlere dayandıran türde ders kitapları arasında ise en amaca yönelik olanları hedef kültüre ve uluslararası dayalı olanlardır çünkü bunlar aracılığıyla bir yandan öğrenilen dilin kültüründeki uygun yaşam kalıpları aktarılırken bir yandan da dünyadaki kültürel çeşitlilik yansıtılır (Özışık, 2004).

Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurları Değerlendirme Ölçütleri

Kılıçkaya'ya (2004) göre ders kitaplarındaki kültürel içeriği incelerken öğrencilerin ihtiyaçları ve öğretmenlerin rolü dışında da dikkat edilmesi gereken konular vardır. Her ders kitabının kendine özgü bir programı bulunmaktadır. Bu örtük program sosyo-kültürel etkenleri, genellemeleri ve klişeleri içerebilir ve kültürlerarası iletişimin gelişimini yavaşlatabilir. Bunun için de öğrencilerin bakış açıları, algıları ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak kültürel öğelerin aktarımının yapılması sağlanmalıdır.

Bu bağlamda ders kitaplarındaki kültürel unsurları incelerken bazı ölçütleri belirlemeye ihtiyaç vardır.

Byram vd.(1994:51-52) göre kitaplarda kültürel içerikleri analiz ederken 9 farklı başlığı kriter göstermiştir. Bu başlıklar ana hatlarıyla şöyledir:

1. Sosyal Kimlik ve Sosyal Gruplar
2. Sosyal Etkileşim
3. İnanç ve Davranışlar
4. Sosyo-politik Kurumlar
5. Toplumsallaşma ve Yaşam Döngüsü
6. Ulusal Tarih
7. Ulusal Coğrafya
8. Ulusal Kültür Mirası
9. Stereotipiler ve Ulusal Kimlik

Avrupa Konseyi (Council of Europe) 2000 yılındaki bildirgesinde, özellikle öğretilen yabancı dilin sosyokültürel bilgisinin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Avrupa Konseyinin belirttiği sosyo kültürel bilgiler şunlardır:

1. Günlük yaşam,
  - Yiyecek, içecek, yemek zamanları, masa adabı.
  - Resmi tatilleri, Çalışma saatleri.
  - Boş zaman faaliyetleri, hobileri, okuma alışkanlıkları, yaptıkları sporlar vb.
2. Yaşam koşulları,
  - Yaşam standartları,
  - Ev şartları,
  - Refah durumları,

3. Kişiler arası ilişkiler,

- Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler,
- Kadın erkek ilişkileri,
- Aile yapıları ve ilişkileri, jenerasyonlar arası ilişkiler,
- Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler,

4. Değerler, inançlar ve davranışlar,

- Sosyal sınıf,
- Çalışma toplulukları,
- Refah,
- Gelir,
- Gelenekler,
- Sanat,
- Müzik vb.

5. Vücut dili,

6. Sosyal gelenekler,

- Dakiklik,
- Hediyeler,
- Elbiseler,
- Yemekler, içecekler,
- Yasaklar vb.

7. Adet olmuş davranışlar,

- Dini durumlar,
- Doğum, evlilik
- Evlilik, gösteriler, seremoniler, kutsamalar,

-Festivaller,

-Danslar, vb. (CEF, 2000, 102-103, aktaran: Er, 2006: 8-9).

Brooks'a (1986) göre de, yabancı dil öğretiminde öğrenciye sunulabilecek kültürel öğelerin bazıları şunlardır:

Selamlaşma, vedalaşma, arkadaşlar arası konuşmalar.

İnsanları tanıştırma.

Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar.

Sorulmaması gereken sorular.

Gelenekler, oyunlar, müzik, telefon konuşmaları.

Mektup yazma.

Birini davet etme, randevu verme, saatler.

Yemek yeme ve içme alışkanlıkları,

Trafik vb (Brooks, 1986, 124-128).

İngiltere Ulusal Programındaki kültürel farkındalık kısmında öğrencilerin değişik ülke ve kültürleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği, öğrendikleri dilin kültürü ile kendi kültürlerini karşılaştırmaları ve hedef dili anadili olarak konuşan kişilerle konuşma alıştırmaları yapılması gerektiği vurgulanmaktadır (Qualification and Curriculum, 1999).

Okur ve Keskin (2013), yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurları 7 ana başlık etrafında incelemiştir:

1. Günlük yaşam
2. Kişiler arası ilişkiler
3. Değerler ve eğitim
4. Edebiyat sanat ve müzik
5. Gelenekler ve folklor

6. Sosyal yaşam

7. Coğrafya ve mekân

Yöntem

Araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi ile belirlenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada doküman olarak, Yunus Emre Enstitüsüne ait yabancılara Türkçe öğretim seti olan Yedi İklim Öğretim seti ders kitabı ele alınmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma Türkiye'deki TÖMER'ler başta olmak üzere dünyada Türkçeyi öğrenmek isteyen birçok öğrencinin kullandığı Yunus Emre Enstitüsüne ait yabancılara Türkçe öğretim seti olan Yedi İklim ders kitaplarının B1-B2 seviyesi ile sınırlıdır.

Uygulama

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının en iyi kaynağı olan ders kitapları, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre; başlangıç olarak A1 ve A2'yi, orta düzey olarak B1 ve B2'yi, ileri düzey olarak C1 ve C2'yi birer seviye olarak gruplandırmıştır. Gruplandırma ders kitaplarının dil öğretim basamaklarına göre düzenlenmiştir. Yabancı dil öğretim kitapları da hazırlanırken dilin oluşturduğu kültürel unsurların yanı sıra farklı ya da evrensel kültürel unsurlara da yer vermek gerekmektedir. Kültürel öğelerin verilmesinde somuttan soyuta ve yakından uzağa ilkeleri ile öğrenci seviyesi göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırmada kültürel öğeler analiz edilirken tasnifleme yoluna gidilmiştir. Bu tasniflendirme sonucunda B1-B2 seviyesindeki kültürel aktarımlar değerlendirilerek her biri ayrı tablo haline getirilmiştir. Araştırmamızda tasnifleme yapılırken, daha önce yapılan (Okur ve Keskin, 2013) çalışmasından yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçme aracı aşağıda tablo halinde gösterilmiştir:

Tablo 1: Kültürel Aktarım Tablosu

Alt öğe	1.GÜNLÜK YAŞAM	2.KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER	3.DEĞERLER VE EĞİTİM	4.EDEBİYAT-SANAT ve MÜZİK	5.GELENEKLER VE FOLKLOR	6.SOSYAL YAŞAM	7.COĞRAFYA VE MEKAN	8. YABANCI (EVRENSEL) KÜLTÜREL UNSURLAR
a	Yiyecek- içecek	Kişiler	Değerler	Edebiyat	Özel günler ve Gelenekler	Moda		
b	yemek zamanları, sofra adabı	Selamlaşma ifade ve davranışları	Eğitim	Müzik	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	Yasaklar		
c	Resmi tatilleri- çalışma zamanları	Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi	Sanat	Dini kurallara dayalı davranışlar	Alkış ve güzel hareketler		
d	Boş zaman etkinlikleri, hobileri,	Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler	Diğerleri	Gösteri sanatları	Doğum, evlilik gelenekleri	Diğerleri		
e	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar	Konuk etme- ikram ve hediyeler		El sanatları gelenegi	Festivaller, törenler, kutlamalar			
f	Yeme ve içme alışkanlıkları	Diğerleri		Diğerleri	Danslar			
g	Oyunlar				Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bátil inançlar			
h	Spor				Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar			
i	Müzik				Diğerleri			

Materyal

Bu bölümde, çalışmada ele alınan Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim ders kitaplarının B1 ve B2 seviyesi ünite içeriği ele alınmıştır. Üniteler işlendiği konu başlıklarına göre sınıflandırılmış ve iki farklı tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1: B1 Kitabı Ünite Başlıkları ve Kazanımı

Ünite	Konu Başlıkları	Ünite Kazanımı
1	Haberin Var mı?	Bireyin kendini, toplumun içinde sosyal bir varlık olarak görmesini sağlamayı amaçlar.
2	Yorumlar ve Görüşler	Bireyin, dünyayı yorumlayarak kendi görüşlerine yer vermesini amaçlar.
3	Eğitim	Eğitim ve Türkiye’de eğitimin nasıl gerçekleştiğine dair bir ön fikir vermek amaçlanmıştır.
4	Gelin Tanış Olalım	Bir bireyin Türkiye’ye geldiğinde bir Türk vatandaşıyla nasıl tanışacağını ve arkadaşlık kurabileceğini anlatmayı amaçlamıştır.
5	Engelleri Kaldıralım	Bazen fiziksel, bazen ruhsal bazen de zihinsel engellilerin dünya genelindeki sorunlarına dikkat çekmeyi amaçlamıştır.
6	Kurgu	Günlük yaşamda sanat, Türk sanatı ve rüya geleneği üzerine kurgulanmış bir yapıdan bahsetmektedir.
7	Kutlama	Türkiye’de yer alan düğünleri, dansları, festivalleri işleyerek, yabancı öğrencilerin Türk kutlamaları hakkında bilgilenmesi amaçlanmıştır.
8	Ömür Dediğin	Yaşam ve yaşamın akıp geçmesi üzerine değerlendirmeler ele alınmıştır.

Tablo 2: B2 Kitabı Ünite Başlıkları ve Kazanımı

Ünite	Konu Başlıkları	Ünite Kazanımı
1	Mesleğimde İlerliyorum	Bireyin meslek hayatında ilerleyişi ve Türkiye’de yaşam konularını ele almıştır.
2	Değerlerimiz	Türlere ait olan ve geçmişten günümüze devam eden değerlerle alakalıdır. Türklerin komşuluk, akrabalık, arkadaşlık ve evliliklerine dair geleneksel görüşlerine yer verilerek Türkiye hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.
3	Bir Ömür Boyu Böyle Geçti	Ömrün gelip geçiciliğinden ve nasıl başlayıp nasıl son bulduğundan, kısacası hayatın su gibi akıp giden hızından bahseder.
4	Mutfakta Kim Var?	Türk mutfağı ve Türk yemek kültürü üzerine bilgiler verilmiştir.
5	Tercihiniz Nedir?	Bireyin tercihinden kaynaklı oluşan yaşam koşullarına dair bilgi vermek amaçlanmıştır.
6	Neler Oluyor Hayatta	Doğa olaylarına karşı insanoğlunun vermiş olduğu mücadele hakkında bilgi verilmiştir.
7	Öğrendim, Çalıştım, Başardım	Bireye ait çalışma yöntemleri veya bir konudaki başarıya yöntemlerini ele almıştır.
8	Misafir Sever misiniz?	Türk kültüründe önemli yer edinen misafirlik hakkında bilgi verilmiştir.

Veriler

Araştırmada yapılan incelemeler sonucunda bulunan kültürel sonuçlar tablolar halinde tasniflenmiştir. Bu tablolardan alınan sonuçlara göre aşağıda verilen örneklerle şu şekildedir:

Tablo 3: Cümle İçerisinde Kültürel Unsur Örnekleri

Alt öğeler	KÜLTÜREL ÖGELERİN AKTARILIŞ ŞEKLİ (Cümle İçerisinde)	Kitaptaki Yeri (SAYFA)
1a	Bütün o sarmaları, dolmaları, kat kat börekleri, tek tek mantıları biri off çok güzel olmuş, diye yaparız.	B1-42
1b	Öğrencilerimiz isterlerse buralarda kahvaltı yapıp öğle ve akşam yemeğini yiyebilirler.	B1-54
1e	Merhaba Cemil Bey hoş geldiniz	B1-81
1g	Okulun bahçesindeki çocuklar saklambaç oynuyorlar	B1-95
2a	Orhan'la Sema selamlaştılar.	B1-35
2b	Aleykümselâm Mustafa	B1-50
2d	Meclis Mustafa Kemal'i Cumhurbaşkanı seçti.	B1-156
2e	Bayramlarda gelen misafirlere çikolata ve tatlı ikram edilir.	B1-137
3b	İstanbul Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesinin tıp fakültelerini tercih etti.	B1-48
3c	Ali: Bana dil hakkında biraz bilgi verebilir misiniz? Mehmet Bey: Dil bir millete ait olan ne varsa hepsini taşır. Dil bir hafızadır. Ali: Hafızada neler var. Mehmet Bey: neler yok ki hatıralar, duygular, düşünceler, tecrübeler, maddi ve manevi değerler.	B1-57
4a	İlk özel tiyatro oyunu olan Şair Evlenmesi de dizi halinde ilk defa Tercüman-ı Ahval'de yayınlandı.	B1-44

4b	Babası Muharrem Ertaş'la birlikte düğünlerde saz çalıp türkü söylerlerdi.	B1-28
5d	Türkiye' düğünler genelde cuma günü başlar ve üç gün sürer.	B1-142
5e	Altın Portakal Film Festivali her yaz Antalya'da düzenlenir.	B1-124
7	Kursiyerler İzmir, Muğla, Kastamonu, Samsun, Kayseri, Nevşehir, Adıyaman, Gaziantep, Erzurum, Konya, Çankırı, Kırklareli illerine gittiler.	B1-73
8	Baharın gelişini ve kötülüğün karşısında iyiliğin zaferini gösteren Holi Festivali Hindistan'da kutlanır.	B1-135
8	İranda Çin'e Anadolu ve Batı Trakya'dan Sibirya'ya Orta Asya'ya kadar geniş bir coğrafyaya yayılır.	B1-135

Tablo 4: Cümle İçerisinde Kültürel Unsur Örnekleri

Alt öğeler	KÜLTÜREL ÖGELRİN AKTARILIŞ ŞEKLİ(Cümle İçerisinde)	Kitaptaki Yeri (SAYFA)
1a	Analıkızlı çorbası yöresel çorbalarımızdandır.	B2-86
1e	Emine Hanım mantıyı yer yemez	B2-92
1g	Mesela bir yüzük oyunu varmış.	B2-52
2a	Hezarfen Ahmet Çelebi kendi geliştirdiği takma kanatlarla uçmayı başaran ilk Türk'tür.	B2-138
2b	Hoş bulduk benim adım Mariya	B2-27

4a	Cemil Meriç 1940'ta 24 yaşında ama çok olgun bir delikanlıydı.	B2-156
4b	Köy odalarının konukları bazen diyar diyar gezen halk ozanları olurdu.	B2-173
4e	Telkari ustası altından çok gümüş üzerine çalışmaktadır.	B2-171
5b	Deryanın dedesi torunlarına hikâye anlatırmış .	B2-52
5c	Çocuğa verilen ad, tarih ve saatiyle birlikte Kur'an-ı Kerim'e yazılır. Onun için bazı evlerdeki Kuran'ların iç kapakları bir soy kütüğü gibidir.	B2-78
5d	Türkiye'de düğünden önce tüm akrabalar bir araya gelir ve kına gecesi yapılır. Ertesi gün düğün olur. Geline veya damada para veya altın takılır. Bu törene takı merasimi denir.	B2-40
5e	Türklerde ad koyma töreni şu şekilde gerçekleşir: Ad koyacak kişi abdest aldıktan sonra gelip çocuğu kucığına alır, kıbleye yönelir; çocuğun sağ kulağına alçak sesle ezan okur, sol kulağına kamet getirir. Sonra yine sağ kulağına koyacağı adı üç kere söyler. Adını biz verdik yaşını Allah versin, hayırlı evlat olsun, âmin duasıyla ad verme işini sona erdirir.	B2-78
7	Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde yaşayan Yurdagül Yeter ramazan ayında mideye iyi geldiği ve harareti aldığı düşüncesiyle severek tükettiği meyan şerbetinden 2,5 litre içti.	B2-90
8	Ünlü ressam Picasso bir gün lokantaya girer.	B2-115
8	Venezüella'da Catatumba Nehri ile Marakaibo gölünün buluştuğu yerin 5 kilometre ilerisinde yılın ilk 160 günü şimşekler çakıyor.	B2-120

Tablo 5: Kültür Aktarım Oranları

Yedi İklim B1 Ders Kitabı ve Yedi İklim B2 Ders Kitabı Kültür Aktarımı Oranları				
Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Ders Kitapları				
	B1 Düzeyi Ders Kitabı		B2 Düzeyi Ders Kitabı	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Günlük Yaşam	23	9,9	26	15,4
Kişiler Arası İlişkiler	65	28,0	40	23,8
Değerler ve Eğitim	16	6,8	17	10,1
Edebiyat, Sanat ve Müzik	43	18,5	11	6,5
Gelenekler ve Folklor	19	8,1	27	16,0
Sosyal Yaşam	0	0	0	0
Coğrafya ve Mekân	29	12,5	15	8,9
Yabancı Kültürler	32	15,9	32	19,0
Toplam	232	100	168	100

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 5'e göre günlük yaşama ait kültürel unsurların oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %9,9, Yedi İklim B2 ders kitabında %15,4; kişiler arası ilişkilere ait kültürel unsurların oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %28,0, Yedi İklim B2 ders kitabında %23,8; değerler ve eğitim konusuna ait kültürel unsurların oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %6,8, Yedi İklim B2 ders kitabında %10,1; edebiyat, sanat ve müzik alanına ait kültürel unsurların oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %18,5, Yedi İklim B2 ders kitabında %6,5; gelenekler ve folklor alanına ait kültürel unsurların oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %8,1, Yedi İklim B2 ders kitabında %16,0; sosyal yaşam alanına ait kültürel unsurların oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %0, Yedi İklim B2 ders kitabında %0; coğrafya ve mekân alanına ait kültürel unsurların oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %12,5, Yedi İklim B2 ders kitabında %8,9; yabancı kültürel unsurlara bakıldığında ise, Yedi

İklim B1 ders kitabı %15,9, Yedi İklim B2 ders kitabında %19,0 olarak gerçekleşmiştir. Bu verilerden hareketle Yedi İklim B1 ve B2 seviyesi ders kitabında yerel kültürel unsurların (Günlük Yaşam, Kişiler Arası İlişkiler Değerler ve Eğitim Edebiyat, Sanat ve Müzik Gelenekler ve Folklor, Coğrafya ve Mekân) aktarım oranları birbirinden farklı olsa da genellikle dengeli olarak verildiği görülmektedir. Yerel kültürel unsurlardan sosyal yaşam alanına ait kültürel unsura her iki kitapta da rastlanmamıştır. Bu her iki kitap içinde kültürel aktarım açısından bir eksiklik olarak görülebilir. Ayrıca, yabancı kültürel unsurların her iki kitapta da yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada kültürün yabancı dil öğretimindeki rolü ve önemi irdelenmiş ve ders kitaplarında aktarılan kültür ve kültürel öğeler incelenerek ayrıntıları ile sunulmuştur. Türkiye'deki TÖMER'ler başta olmak üzere dünyada Türkçeyi öğrenmek isteyen birçok öğrencinin kullandığı Yunus Emre Enstitüsüne ait yabancılara Türkçe öğretim seti olan Yedi İklim B1-B2 seviyesi ders kitapları, kültür aktarımı açısından belirli ölçütler çerçevesinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Yabancı dil öğrenimi bir kültürlenme sürecidir. Bu süreç boyunca öğrenci hedef dili öğrenirken, aynı zamanda daha hoşgörülü olmayı deneyimleyecek; gözlemlediği ve yaşadığı olay ve olgulara karşı evrensel bir yaklaşım sergileyecektir. Yabancı dil öğreniminde kültür aktarımı, kendiliğinden gerçekleşebilen bir süreç ya da olgu sayılamaz. Öğretmenler bu çerçevede önemli bir role sahiptir, çünkü öğrenim ve öğretim süreci boyunca öğrenciler ile birebir iletişim içinde yer almaktadırlar. Öğrenciler kendi kültürel değerlerini fark etme sürecinde öğretmenlerinin yardımına gereksinim duymaktadırlar. Bu farkındalığın yaratılması ile öğrenciler, kendi kültürleri ile hedef dilin kültürünü karşılaştırma olanağına sahip olabilirler. Böylelikle yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı etkin bir biçimde gerçekleşebilecektir. Bu sayede öğrencilerin kültürlerarası iletişim yetisini geliştirmeleri sağlanacaktır. Hedef dilin kültürüne kendi kültürü ile eşit mesafeden bakabilme, kültür aktarımı bağlamında büyük bir önem ve etkiye sahiptir. Sözü edilen verilerin dışında, öğretmenlerden bu konuda tek başına yeterlilik sağlaması beklenemez; ayrıca, ders içi materyaller de kültür aktarımına uygun olarak düzenlenmiş olmalıdır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları, kültür aktarımının gerçekleştirilmesi konusunda belirli ölçütlere göre özenle ve dikkatle seçilmelidir.

Yedi İklim B1-B2 seviyesi ders kitapları, kültür aktarımı açısından incelendiğinde, içerisinde hedef kültür olan Türk kültürünün öğrencilere farklı yönleriyle sunulduğu birçok öge içerdiği ve bu şekilde Türkçe öğretmeyi hedeflediği öğrenci kitlesine Türk kültürünü aktarmada başarı sağlayabilecek nitelikte olduğu görülmüştür. Bu durum kültür aktarımı açısından uygun olsa da, kültürlerarası iletişim açısından ele alındığında, öğrencinin kültürlerarası iletişimsel yeti kazanması ve kültürel farkındalık oluşturmasını etkileyecek bazı eksiklikler taşıdığı ortaya çıkmaktadır.

Yılmaz (2012) Yabancılar için Türkçe Yeni Hitit serisi ders kitaplarını kültür aktarımı açısından incelediği çalışmasında bu çalışmanın sonucuna benzer bir şekilde, kitapların hedef kültür olan Türk kültürünün öğrencilere farklı yönleriyle sunulduğu birçok öge içerdiği ve bu şekilde Türkçe öğretmeyi hedeflediği, öğrenci kitlesine Türk kültürünü aktarmada başarı sağlayabilecek nitelikte olduğunu tespit etmiştir. Okur ve Keskin (2013) ise, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setini kültürel unsurlar açısından değerlendirdiği çalışmasında bu çalışmadan farklı olarak daha çok kültürel öğelerin sayısı üzerinde durmuş, temel seviye kitaplarında kültürel öğelerden az yararlandığı tespit etmiş, orta seviye ders kitaplarında bu öğelere daha fazla yer verilmesine rağmen kültürel öğelerden daha fazla yararlanması gerektiği düşüncesine sahiptir. Kutlu (2015), yabancılar için Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımını Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti örneğinde incelediği çalışmasında, bu çalışmadan farklı olarak kültürel unsurların toplam sayısının az olduğu düşüncesindedir.

Sonuç olarak, yabancı dil ders kitaplarında kültürel öğeler verilirken yerel kültürel unsurlarla evrensel kültürel unsurlar arasında oransal bir dengenin olması gerektiği söylenebilir. Çünkü günümüz dil öğretiminde kültürlerarası aktarım oldukça önemlidir. Bu konuda öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Bu bağlamda yabancı dil öğrencilerine öncelikle dünyada tek bir düşünüş ve yaşam sistemi olmadığı, farklı kültürel grupların ve yaşam stillerinin olduğu gerçeği anlatılmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken durum, öğrencilerin bu farklı kültürel grupları ve yaşam stillerini kendi yaşayış ve düşünce biçimiyle yani kendi kültürleriyle karşılaştırmalarını sağlamak olmalıdır. Choudhury`de (2014), yabancı dil sınıflarında öğrencilere kendi kültürleriyle bağlantılı olarak İngilizce öğretilmesi gerektiğini savunur. Böylece öğrenciler doğru kültürel farkındalık davranışı sergileyebilir. Yabancı dil ders kitaplarını hazırlayan yazarlar da bu bakış açısına sahip olmalı; öğrenciler, hedef kültürle farklı kültürel değerleri karşılaştırma imkânını kitaplarda bulabilmelidir.

KAYNAKÇA

- [1]. Brooks, N. (1986). Culture in the classroom. In J.M. Valdes (ed.), Culture Bound. Bridging the cultural gap in language teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 123-128.
- [2]. Byram, M. & Morgan, C. (1994). Teaching-and-Learning Language-and-Culture. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- [3]. Choudhury, R. U. (2014). The Role of Culture in Teaching and Learning of English as a Foreign Language. Express, an International Journal of Multi Disciplinary Research.
- [4]. Cortazzi, M., Lixian, J. (1999), ‚Cultural Mirrors‘, Culture in Second Language Teachingand Learning, Ed. by. Eli Hinkel, Cambridge, Cambridge UniversityPress, pp. 196-219.
- [5]. Er, K.O. (2006). “The Effects of Culture in Foreign Language Curriculum”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, S. 39. s.1-14.
- [6]. Haley, M. Hall, A., Theresa Y.: (2004), Content-Based Second Language
- [7]. Hirschfelder, A. (1982). American Indian stereotypes in the World of Children: A Reader and Bibliography. Metuchen, NJ: The Scarecrow.
- [8]. İşcan, A. (2017). Filmlerle Yabancılara Türkçe Öğretimi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık .
- [9]. İşçi, Cenan (2012), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan “Yeni Hitit” Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- [10]. Kılıçkaya, F. (2004). Guidelines to evaluate cultural content in textbooks. The Internet TESL Journal, 10(12), 38-48.

- [11]. Kongar, Emre (1999), *Kültür Üzerine*, 6.bs. İstanbul: Remzi Kitapevi
- [12]. Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- [13]. Kutlu, A. (2015). “Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kültürün Araç Olarak Kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Seviyesi)”. *K.Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 697-710.
- [14]. Okur, A., Keskin, F. (2013). Yabancılarla Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği, *International Journal of Social Science Volume 6 Issue 2*, p. 1619-1640
- [15]. Peck, D. (1998). *Teaching culture: Beyond language*. Yale: New Haven Teachers Institute.
- [16]. Soyşekerci, G. (2015). *İngilizce ve Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerinin İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [17]. Yıldırım, A.ve Şimşek, H(2005) Seçkin Yayıncılık,Ankara
- [18]. Yılmaz, F., (2012). “Cultural Transmission Through Teaching Turkish As A Foreign Language Course Books”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 7(3), 2751-2759.
- [19]. Yılmaz, H., Esen, D. (2016). Yabancılarla Türkçe Öğretimi Üzerine Araştırmalar, Alparslan Okur (Ed.), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri içinde* (s. 85-96). Sakarya Üniversitesi Tömer Yayınları.
- [20]. QCA (Qualifications and Curriculum Authority) (1999), London: QCA.